

אבני דרך בהתפתחות ה"עמותה לקידום הסייעוד האונקולוגי בישראל"

עליזה יפה, שרה בן עמי

ליישום הרעיונות. המפגש הראשון של הקבוצה התקיים בבניין האגודה למלחמה בסרטן, במהלכו נבחר ועד שכלל שישה נציגים מרחבי הארץ ובראשו נבחרה הגב' עליזה יפה. חברי הוועד כללו את: הגב' שולה ויתקון, הגב' חיבה רכס, הגב' אמירה מורג, הגב' צילה גרא והגב' מירי גור. בהמשך הוקמו ועדות שונות, שתפקידן היה לקיים את המעבר הפורמלי מקבוצת עניין לעמותה, הרשומה כדין ברשם העמותות. לפעילות זו העמותה קיבלה סיוע מעמותת האחיות הקרדיולוגיות, שלהן היה ניסיון רחב בתחום. ועדה מרכזית בוועד הייתה ועדת ימי עיון וגזברות.

ה"עמותה לקידום הסייעוד האונקולוגי" הוקמה בשנת 1986 כקבוצת עניין, בהשראת עמיתים מאנגליה. שם האחיות האונקולוגיות התארגנו והקימו ארגון מקצועי, במטרה לקדם נושאים קליניים ואקדמיים בתחום הסייעוד האונקולוגי, באמצעות כנס שהתקיים בלונדון בשנה זו. בכנס זה נחשפה עליזה יפה לפעילות עצמה ולחשיבות הפעילות הבינלאומית, על מנת לקדם יחד נושאים על סדר היום. הקמת העמותה כללה מספר ישיבות מקדימות, בה השתתפו אחיות אחראיות של מכונים אונקולוגיים והמטולוגיים, אחות ראשית של האגודה למלחמה בסרטן ואחיות מתחום האקדמיה על מנת לגבש את השקפת העולם, דרכי הפעולה ובחירת הדרכים

אבני הדרך העיקריות בהתפתחות העמותה

בטיחות הצוות במתן תרופות ציטוטוקסיות

בשנת 1984 הגיע לידינו מסמך ממשרד הבריאות, שהסביר את הסיכון לחשיפה תעסוקתית של אנשי צוות לתרופות הציטוטוקסיות. מסמך זה דחף להעלאת המודעות לנושא בקרב הצוותים. במכונים האונקולוגיים בארץ נעשתה בדיקה של הפעולות בזמן הכנת התרופות, מיהולן, דרך המתן ופינוי הפסולת במערך האשפוזי והאמבולטורי. באותה עת, הכנת התרופות נעשתה על ידי האחיות, ללא

שימוש באמצעי מגן אישיים וסביבתיים וללא ידע על הסיכונים הבריאותיים של תרופות אלה. במהלך השנים, עם הצטברות הידע מעבודות ומחקרים בתחום, עמותת הסייעוד האונקולוגי לקחה על עצמה לפעול בנושא והיתה שותפה בכתיבת הנחיות מקצועיות לכל שלבי העבודה ובכל אתר טיפול, כך שאחיות בכל מקום יכלו לפעול באופן בטיחותי עם תרופות אלה.

עבודת המסטר בנושא של הגב' שרה בן עמי, תרמה להעלאת המודעות של האחיות האונקולוגיות לסיכונים הפוטנציאליים של תרופות אלה ולהכנסת טכנולוגיות חדשות למניעה ולצמצום החשיפה, תוך העברת אחריות הכנת התרופות לבתי המרקחת. תהליך זה נמשך שנים ארוכות ואחרוני בתי החולים הצטרפו לתהליך בשנים האחרונות.

עליזה יפה, RN, MA - מומחית קלינית בטיפול תומך.

שרה בן עמי, RN, MA - אחות אחראית מרכז מירב לבריאות השד, המרכז הרפואי שיבא. Sarah.BenAmi@sheba.health.gov.il

האונקולוגיים ליחידות להמשך טיפול, שפעלו במסגרת הקופות משנת 1973, עם פרוץ מלחמת יום הכיפורים. אחיות אלה היו חסרות את הידע ומיומנויות הטיפול בחולה האונקולוגי, ועבורן נבנתה תכנית הדרכה פרטנית שכללה גם התנסות קלינית בהוספיס. תכנית זו היוותה את הבסיס להמשך קשרי העבודה בין בתי החולים למטפלים בקהילה בהפניית מטופלים לאשפוז, להרחבת טווח הטיפולים בבית ועירוב מטפלים מדיסציפלינות אחרות למטופל ומשפחתו. מידי שנה התווספו אחיות אונקולוגיה נוספות בקהילה, שהעניקו שירות למספר רב יותר של מטופלים באזורים שונים בארץ. הן קיימו מפגשים קבועים מספר פעמים בשנה, לצורך התעדכנות בנושאים שונים, החלפת ידע, השתלמויות ואוורור רגשות.

אחיות מתאמות שד

בעקבות ממצאי עבודת המחקר של ד"ר סוזן סרד, שעסקה בחוויותיהן של נשים חולות סרטן שד, הוחלט על שיתוף פעולה בין משרד הבריאות והאגודה למלחמה בסרטן, לבחור קבוצה של אחיות בתי חולים וקהילה על מנת ללמוד באנגליה את הנושא. נבחרה קבוצה של עשרים אחיות, שנסעה ללונדון ולמדה בקורס מרוכז של חודש ימים, את עקרונות הטיפול בנשים עם סרטן שד בהיבטים הפיזיים, החברתיים והפסיכולוגיים. עם חזרתן, פעלו אחיות אלה לפיתוח וקידום השירות לנשים עם סרטן שד במערך האונקולוגי והכירורגי בבתי החולים ובקהילה. כיום

אחיות מומחיות לטיפול בבעלי סטומה

בשנת 1977, במסגרת האגודה למלחמה בסרטן פעלה הגב' עליזה יפה לקידום השיקום של בעלי הסטומה בישראל. המטופלים הופנו מבתי החולים לאגודה, כדי לסייע להם בהצטרפות לארגון בעלי הסטומה. במקביל הצטבר ידע קליני לטיפול, הכוונה ושיקום באמצעות פגישות פרטניות ובהמשך גם קבוצתיות, ליווי, תמיכה וטיפול בבעיות עור ותזונה, בחירת ציוד והתאמתו למטופל וקידום הכנסת מגוון רחב של ציוד לבתי המרקחת של הקופות. באותם הימים המטופלים שילמו עבור הציוד, ובהמשך ארגון בעלי הסטומה הצליח להכניס שירות זה לסל התרופות. במקביל, האגודה המשיכה לממן תקני אחיות בבתי חולים ובקהילה לתקופות של שלוש עד חמש שנים, עד הטמעת התוכנית כולה בידי המעסיקים. ארגון בעלי הסטומה בישראל פועל באופן הדוק עם אחיות הסטומה וחברות הציוד, במטרה לקדם את שיקום המטופלים על ידי קיום ימי עיון ופרסום ביטאון למטופלים, כמו גם חברות בארגונים בינלאומיים.

אחיות אונקולוגיה בקהילה

ההוספיס הראשון הוקם בארץ בשנת 1985. עם פתיחתו, נוצר הצורך לפנות לקהילה לשם הפניית מטופלים לטיפול בהוספיס בסוף החיים. האגודה למלחמה בסרטן פנתה לנציגי קופות החולים בהצעה לממן חצי משרת אחות, שעבודתה תתמקד בטיפול בחולי סרטן במסגרת הבית. המידע אודות מטופלים אלה הגיע מצוותי המכונים

אתר העמותה לקידום הסיעוד האונקולוגי
www.ions.org.il

אתר העמותה עלה לאוויר ביולי 2007, לאחר תקופת בניה והרצה בהובלת שרה בן עמי, אילנה בוכוול ונורית שניידר. לאתר חשיבות רבה בצורך בשיתוף ידע, עמידה בסטנדרטים של עמותות מקצועיות בארץ ובעולם, גישה נוחה מכל מקום למידע עדכני כאמצעי תקשורת, פרסום, תדמית וכמשאב מקצועי לקהל האחיות האונקולוגיות, אחיות בכלל, מטופלים ובני משפחה.

מטרות האתר הן: לשמש גוף ידע, מקור מידע והעשרה למטופלים ולמטופלים. מתן במה לתכניות הדרכה והסברה למטופלים ולאחיות. לחלוק בידע ומידע ולאפשר יצירת סטנדרט של טיפול איכותי ברמה ארצית, קישורים לאתרים מייצגים. האתר משמש כמאגר ידע לגיליונות ביטאון הסיעוד האונקולוגי, מאמרים נבחרים מכתבי עת בינלאומיים, מצגות, דפי הדרכה למטופלים, הנחיות וחברות בחסות העמותה, הנחיות מקצועיות, נהלים, רשימת אחיות מומחיות, פרסים ומלגות לחברות העמותה, הצעות עבודה, קישורים לאתרים נבחרים בתחום, גלריית תמונות מפעילויות האחיות האונקולוגיות, מידע אודות העמותה, הוועדות השונות, החזון וחדשות חמות. כיום האתר הוא כלי לתקשורת בלתי אמצעית של חברות העמותה, אחיות מתחומים שונים, סטודנטים לסיעוד וסטודנטים בקורסים על בסיסיים, הזקוקים למידע רחב ועדכני בתחום הסיעוד האונקולוגי.

פעילויות מקצועיות

- קורסים על בסיסיים בסיעוד אונקולוגי - העמותה שותפה מלאה בתכנון ובהפעלת הקורסים משנת 1991, אז נפתח הקורס הראשון.
- ימי עיון וערבי עיון מקצועיים בנושאים נבחרים דוגמת: האחות בעידן הדיגיטלי, עתידנות וחדשנות,

אחיות השד מהוות קבוצה מקצועית מרשימה, בעלת ידע נרחב בתחום ועשייה מקצועית עצמאית. הן מהוות חוליה משמעותית במסלול המחלה של האישה.

ביטאון הסיעוד האונקולוגי

כחלק מהתפתחותה המקצועית של העמותה, הוחלט על פרסום ביטאון מקצועי של העמותה שיהווה במה לעשייה הסיעודית של האחות האונקולוגית בארץ. העיתון מתפרסם שלוש פעמים בשנה והפרסומים בו כוללים עבודות מחקר, תיאורי מקרה, מידע על תרופות וטיפולים חדשניים, מידע על פעילויות העמותה ועוד. בכל שנה גיליון אחד של הביטאון מוקדש לנושא נבחר המובל על-ידי עורכת אורחת (למשל: קרינה, שיקום, מיניות, השתלות מח עצם, פדיאטריה אונקולוגית, הנחיות מקצועיות לטיפול בסימפטומים ותזונה). הביטאון משמש מקור ידע חשוב לסטודנטים בלימודים אקדמאים וקורסים על בסיסיים. העורכת הראשונה של הביטאון היתה הגב' חיה רכס. אחריה ערכו את העיתון לפי סדר כרונולוגי: הגב' נורית סמדר, הגב' רונית עובדיה, ד"ר ענת פלס-בורץ, הגב' אלומה סקעת, וכיום ד"ר אילנה קדמוני.

התקיימה בעין גדי, הרחק ממקומות העבודה ומהבית, ובמשך שלושה ימים למדנו ודנו בנושא, כולם ביחד ובקבוצות קטנות. אין ספק שסדנא זו תיזכר כייחודית וחשובה במיוחד, לא רק בפן המקצועי.

- ביצוע מחקרים רב מרכזיים בשיתוף עם אוניברסיטת חיפה בנושאים: טיפולים משלימים, "בחינת הקשרים בין אשכול הסימפטומים: כאב, עייפות, דיכאון והפרעות בשניה לבין תפקוד איכות חיים בקרב חולי סרטן בשלב הטיפולי של מחלתם".
- פרויקט הטיפול בחולה המקבל טיפול בביסופוספונאטים, הכולל הפקת דפי מידע למטופלים ודפי הנחייה לאחיות בנוגע לתרופות השונות.
- פרויקט הטיפול הפומי - בו הוכנו דפי מידע למטופלים על 29 תרופות פומיות, חוברת מידע והנחייה מקצועית לאחות האונקולוגית, אתר אינטרנט (אקספרטה) המיועד לאנשי צוות ומטופלים ומחקר המתקיים בימים אלה בשיתוף אוניברסיטת חיפה.
- כנסים בשיתוף פעולה עם עמותות וארגונים אחרים, כמו: האגודה למלחמה בסרטן, עמותות הסייעוד השונות, האגודה לפסיכו-אונקולוגיה והאגודה הישראלית לטיפול תומך.

העמותה לקידום הסייעוד האונקולוגי צמחה והתרחבה ומונה היום כ-500 חברים, העוסקים בכל תחומי העשייה של הסייעוד האונקולוגי, פועלת במישורים רבים לקדם את הידע של האחות ואת איכות הטיפול בחולה ובמטופלים בו.

העצמה מקצועית ואישית, טכנולוגיות חדשות באונקולוגיה, חידושים בסרטן ריאה, חידושים בסרטן השד, חידושים בפדיאטריה אונקולוגית, חידושים בטיפול בכאב, אימונותרפיה, טיפול פומי, פצעים ותסמינים אונקולוגיים, בריאות העצם ועוד.

- סדנאות בנושאים נבחרים כמו: סדנת פרזנטציה, גריאטריה אונקולוגית, כאב, מיניות, גנטיקה וסרטן, גינקו-אונקולוגיה, אורולוגיה אונקולוגית, בחילות והקאות, תזונה, בריאות העצם ועוד.
- קורסים והשתלמויות מגוונות דוגמת: אונקו-גריאטריה, "בית ספר לתסמינים", חידושים בהמטולוגיה, חידושים באונקולוגיה, ניהול GCP.
- ראוי לציין את אחת ההשתלמויות הייחודיות שהתקיימו במסגרת העמותה: ה"Masterclass" הראשון, שכלל שלושה ימי לימוד במלון בחיפה. המטרה היתה לשלב בין ניתוק מהבית והעבודה, עדכון ידע מרוכז בנושאים שונים, כמו גם ההיבט החברתי והגיבוש של חברות העמותה.
- כנס שנתי של העמותה, המהווה במה מרוכזת להצגה וללמידה מעבודות ופרויקטים של חברות העמותה, המתקיימים בשדות הקליניים השונים.
- שיתוף פעולה עם ארגונים בינלאומיים: ISNCC, MECC, ONS, EONS.
- לדוגמא קיום של סדנא בנושא "מנהיגות בסייעוד אונקולוגי" בשיתוף אחיות מהמזרח התיכון: הרשות הפלסטינית, יוון, קפריסין, ירדן וישראל. הסדנא

